

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacrae Theologiae Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiae Ad Mentem Scoti Cursvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

7. In quo constittit concursus, quo concurtrit Deus cum causis secundis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

negō antecedens: nisi prius moueat ipsas per applicationem obiecti aut passi, & per communicationem cognitionis talis aut talis, concedo antecedens, & nego consequentiam. Ceteræ obiectiones solutæ sunt quæstione præcedenti.

QVÆSTIO VII.

In quo consistit concursus, quo concurrat Deus cum causis secundis?

86 **S**atis communis sententia est eandem omnino actionem, qua causa secunda producit suum effectum, esse illam ipsam, qua Deus cum illa eum producit: & iuxta hoc dicendum videtur, quod concursus Dei non sit aliud quàm actio creaturæ, quatenus egreditur immediatè à Deo, quemadmodum egreditur immediatè à creaturæ, verbi gratia igne, aut aqua, aut voluntate. Ita Suarez disp. 2.2. Met. sec. 3. num. 2. Hurtadus disp. 10. §. 50. qui hanc sententiam omnibus, lesuitis tribuit.

Secundæ sententiæ est concursus Dei esse actionem distinctam à concursu seu actione creaturæ. Hanc proponit Hurtadus §. 41. sed neminem pro ea citat, sed videtur insinuare eam satis probabilem, & eatenus tantum sibi displicere, quia absque virgulti fundamento est contra communiorē.

CONCLUSIO.

87 **C**onkursus Dei non est actio creaturæ, sed alia concomitans actio. Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam, eamque plurimi Scotistæ in suis manuscriptis amplectuntur.

Probat, quia volitio Dei sine dubio distinguitur ab actione creaturæ, siue illa actio subiectetur in passio, siue in agente: sed volitio Dei est concursus ipsius cum creaturæ: ergo concursus ipsius cum creaturæ non est actio creaturæ, sed alia concomitans.

Probat minor, quia quoties Deus concurrat, habet volitionem concurrenti, & nihil impedit quominus per illam volitionem actualiter concurrat; ergo volitio Dei debet dici esse concursus ipsius.

Confirmatur: quia ex dictis in Logica, disputatione de actione, actio qua Deus se solo producit aliquem effectum, est volitio ipsius: ergo & actio, quia concurrat cum creaturæ: eadem enim proflus est ratio.

Probat secundò: quando duæ causæ creatæ partiales subordinatæ producant aliquem effectum verbi gratia intellectus & obiectum intellectum, non eadem actione concurrunt, sed diuersa: ergo idem dicendum, quando Deus & creaturæ concurrunt, si non possit assignari aliqua disparitas particularis, qualem non facile ostendunt aduersarij. Probat antecedens, quia ut suppono ex dictis in Logica de actione, actio subiectatur in agente, sed vnicuique indiuisibilis actio non potest subiectari naturaliter in duobus agentibus realiter distinctis: ergo quodlibet ex diuersis agentibus habet suam propriam actionem, qua concurrat: & hinc sequitur falsum esse quod dicit Hurtado, eandem actionem posse immediatè egredi à diuersis causis subordinatis.

88 **O**biicies primò. Actio creaturæ dependet à Deo, cum sit quid creatum, sed non dependet ab ipso per aliam actionem, quia ad actionem non datur actio, ut communiter supponitur: ergo immediatè egreditur à Deo, & consequenter est actio Dei: sed etiam est actio creaturæ, ut supponitur: ergo eadem est actio Dei & creaturæ: hoc autem supposito non requiritur vlla alia actio ex parte Dei; cur enim illa sola, quæ ipsius est, non sufficeret ipsi?

Responderi posset primò negando minorem, quam resolutionem putat probabilem Arriaga n. 25.

Sed contra: quia si actio creaturæ dependeret ab actione Dei ad ipsam immediatè terminatam: sequeretur necessariò ad positionem istius actionis Dei: sed hoc est absurdum, ergo: probatur minor, quia tolleretur libertas creaturæ, tollitur enim libertas creaturæ, quando ex suppositione alicuius antecedentis necessariò sequitur actio illa creaturæ quæ dicitur libera, si illud antecedens non sit in potestate voluntatis: sed actio Dei, quæ terminaretur ad actionem

negō causæ secundæ liberam est antecedens ad illam, & non est in potestate voluntatis, eaque posita, necessariò sequitur actio illa libera: ergo tolleretur libertatem.

89 **R**esponderetur ergo aliter, distinguendo consequens: egreditur ab ipso tanquam actio ipsius aut absque eo quod ipse habeat aliam concomitantem actionem, nego: egreditur ab ipso, quatenus non egrederetur à creaturæ, nisi Deus aliam concomitantem actionem haberet, concedo consequentiam. Itaque quemadmodum in causis creatis partialibus ac subordinatis actio partialis vnius dependet ab alia, quia non posset egredi, nisi alia actio partialis egredietur ab altera, licet neutra producat actionem alterius per aliam actionem, & licet neutrius actio procedat ab altera tanquam ipsius actio; sed dicitur procedere cum dependentia ab illa altera, quatenus non egrederetur à suo subiecto, nisi alia actio egrederetur ab alia causa propter essentialē subordinationem: ita planè in proposito dicendum est.

Dices cum Hurtado num. 51. non sufficere hanc dependentiam tanquam à concomitante: quia talem dependentiam habet concursus Dei à concursu causæ secundæ, & tamen non propterea potest dici, quod concursus Dei dependeat à causa secunda: ergo quamuis concursus creaturæ diceretur dependere à concursu Dei, tamen non propterea deberet dici, quod concursus ille dependeret à Deo ex illo capite præcisè.

Respondetur negando illam dependentiam non sufficere, ad cuius probationem, dico etiam concursus Dei dependere à causa secunda, cum qua vult cōcurrere: si enim dependet à concursu causæ secundæ, ut fatetur Hurtado, cur non dependeret à causa secunda, à qua ille concursus dependet? Verum quidem est quod concursus causæ primæ non depēdat à causa secunda, neque à concursu eius, tanquam à principio à quo emanat, sed tanquam à cōditione sine qua non esset: & eodem modo cōcurrus causæ secundæ non dependet à Deo, tanquam à principio, à quo immediatè emanat; sed tanquam à principio remoto, quod scilicet est causa principij proximi, à quo emanat, & tanquam ab aliquo à quo dependet alter concursus, sine quo non posset esse.

90 **D**ices secundò, omnis creatura dependet à Deo immediatè ex dictis quæstione præcedenti: sed concursus causæ secundæ est creatura: ergo dependet à Deo immediatè, & non sufficit dependentia mediata.

Respondetur distinguendo maiorem: omnis creatura, quæ producit per actionem effectiuam veram, & realem, transeat; quæ non sic producit, sed vel emanat, ut emanant relationes intrinsecus aduenientes, vel est ipsa met actio causa effectiuæ, negatur: sufficit enim ut huiusmodi relationes, & actiones dependant sic ab eo, ut possit ipsas pro quocunque instanti, aut producere aut destruere: sic autem potest facere absque dependentia, immediata, quæ pretenditur in replica, quia relationes potest destruere destruendo earum fundamenta aut terminos aut rationem fundandi: actiones verò aut subtrahendo concursum suum, aut destruendo causam effectiuam, aut ponendo alia impedimenta aliqua.

Dices 3. Sequeretur mutua causalitas inter concursu Dei, & creaturæ, quia alter ab altero mutuo dependeret.

Respondetur negando sequelam, & distinguendo eius probationem: tanquam à priori, nego: tanquam à concomitantibus, concedo: sed inde non sequitur mutua causalitas, quia causalitas solum reperitur in illo, quod est prius natura.

91 **D**ices quartò, Sequeretur Deum in productione talis creaturæ æque dependere à causa secunda, ac causa secunda ab ipso, & consequenter non magis dependere à Deo creaturam, quàm hanc ab ipsa in illa productione: sed hoc est absurdum, ergo. Probat sequelam, quia idè creatura depēdet ac subordinatur in illa actione, quia actio ipsius, seu concursus non potest esse absque concursu Dei, sed idem est de concursu Dei: ergo.

Respondetur negando sequelam, quia creatura dependet à Deo & secundum concursum & secundum entitatem suam propriam, Deus verò solum dependet à creaturæ, quantum ad concursum.

Rursus Deus non ita dependet à creatura quoad illam productionem, ut in manu creaturæ sit quod ponatur vel non ponatur; sed creatura, præsertim naturaliter agens, ita dependet à Deo quoad illam productionem, ut in manu Dei, sit posita quacumque prævia applicatione, quod creatura habeat vel non habeat suam actionem.

92 *Obijciens secundo*: Volitio quæcumque, quam Deus habet circa creaturas, est ab æterno, ergo si esset actio ipsius aut concursus actualis, quo procedit creaturas aut concurrat ad earum productionem, creaturæ producerentur ab æterno.

*Probat*ur consequentia; quia nec actio nec concursus actualis potest esse absque termino suo: ergo si volitio, quæ est ab æterno, sit concursus actualis, aut actio qua producitur creatura, creatura producta esset ab æterno.

Respondetur primo, aduersariis etiam soluendam hanc difficultatem; quia ratio cur Deus actualiter habet in tempore unam actionem potius quam aliam, est quia habet volitionem talis actionis potius, quam alterius: ergo quandoquidem volitio sit ab æterno, actio quæcumque, quæ sequitur ad ipsam, debet esse ab æterno; quod si volitio possit esse ab æterno, & actio sequens ad ipsam in tempore & non ab æterno, similiter quamuis ipsamet volitio esset actio, posset esse ab æterno, quamuis terminus per ipsam producendus, non esset ab æterno.

Respondetur secundo directè negando sequelam, quia licet sit ab æterno, tamen non determinat Deum ad producendum nisi pro tali tempore; est enim volitio producendi rem pro tali tempore. Ad probationem consequentiam respondeo distinguendo antecedens, si non determinetur actio ad certum tempus ex natura sua intrinseca, concedo: si sic, nego.

93 *Dicitur* si sit actio ligata ex natura sua ad aliquod tempus, non potest existere ante illud tempus; alias potuissent dicere, quod actio qua ignis producit hodie alium ignem, existeret heri, quando illam non produxit: ergo volitio Dei non potest existere sine termino producto, si sit actio qua producitur.

Respondetur distinguendo antecedens: si sit quid limitatum, & solum habeat rationem actionis, concedo: si sit illimitatum, & non habeat solum rationem actionis: nego antecedens cum sua probatione; quia actio ignis est quid limitatum, & solum habet pro munere causam producentem effectum. Volitio autem Dei est quid illimitatum, cum identificetur ipsi Deo, & non solum habet facere ipsum producentem effectum, sed etiam facere ipsum volentem producere; unde quia ipse debet esse volens producere ab æterno, debet esse volitio illa in ipso ab æterno.

Dicitur iterum: si actio sit ab æterno, debet tribuere suum effectum formalem ab æterno: sed effectus formalis ipsius est facere causam agentem seu concurrentem actu: ergo debet hoc præstare Deo ab æterno; sed non præstat: neque enim verum est dicere quod Deus agat aut concurrat ab æterno.

Respondetur distinguendo maiorem: si sit ab æterno sub ratione formali actionis, concedo: si non sit sub tali ratione, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam, quia sufficit ut id ipsi præstet in tempore, quando habet rationem actionis. Itaque ipsamet volitio Dei, quæ est actio ipsius, non habet rationem formalem actionis, nisi pro illo tempore, pro quo determinat Deum ad producendum effectum; non autem determinat nisi pro illo tempore, quo producitur effectus. Et si queratur quare non determinat, ratio est quia est volitio determinatiua pro tali tempore.

94 *Obijciens tertio*. Volitio Dei habet pro obiecto concursus seu productionem, qua Deus producit effectum: ergo non est ille concursus aut actio; neque enim potest esse obiectum sui ipsius. Probatur antecedens, quia Deus habet hunc actum voluntatis seu hanc volitionem: volo concurrere cum causa secunda ad productionem effectus: seu volo producere effectum: sed huius actus seu volitionis obiectum est ipse concursus seu actio: ergo.

Respondetur, loquendo de volitione Dei, in qua constitui-mus rationem actionis seu concursus, negando antecedens

(quidquid sit de aliis volitionibus reflexis) ad cuius probationem dico quod licet nos explicemus actum voluntatis Diuinæ, quo producit effectum, per hæc verba, volo producere effectum; & hoc modo loquendo significetur, quod reuera volitio illa tendat in productionem, tanquam in obiectum; reuera tamen à parte rei actus ille formaliter non habet productionem pro obiecto, sed est ipsi ipsamet productio, & habet pro obiecto aut potius termino ipsam rem quæ producitur: & verus sensus est formalis, nempe volo te producere, id est per volitionem te produco: sicut quando dicimus: volo te amare, sensus sæpè saltem, est: quod per volitionem talem te amo, amor enim est quædam volitio, quæ terminatur ad rem amatam. Quod si aliquis velit in Deo distinguere & volitionem qua producit, & volitionem qua vult producere, dicere poterit eandem volitionem Diuinam esse virtualiter reflexam, & eam propterea posse considerari, ut per eam res producitur, & ut per eam Deus vult rem producere. Si consideretur autem primo modo, habet rationem actionis, & non habet actionem pro obiecto, sicut nec habet seipsam; si verò consideretur secundo modo, non habet rationem actionis & propterea potest habere actionem pro obiecto.

Vrgeri posset hic difficultas illa maxima, quid dicat volitio libera Dei, qua vult producere effectum supra volitionem necessariam ipsius: sed differenda est solutio ad Theologiam.

QUESTIO VIII.

Qualis sit concursus, quo concurrat Deus cum causis secundis.

95 *Concursus Dei cum causis secundis* altero ex duobus modis se habere potest; primo ita ut sit taliter indeterminatus & indifferens respectu effectus producendi, ut mediante eodem concursu possit non solum ille effectus, qui producitur, sed quicunque alius produci, si alia causa applicarentur, sic scilicet, ut mediante eodem concursu, quo Deus producit cum igne ignem, posset aqua producere frigus, & eodem concursu, quo mediante voluntas amat obiectum, posset illud obiectum odio prosequi. Hæc sententia videtur esse *Sharij*, & *Iesuitarum* communis. Alio modo potest se habere sic, ut sit tam determinatus ex natura sua ad effectum, qui producitur, ut nullus alius effectus, nec numero, nec specie distinctus, qui tum non producitur, possit per illum produci, hæc est *Doctoris in 1. d. 39. c. 4. 1.* quem præter suos plurimi Thomistæ sequuntur. Querimus ergo hic, quo ex his modis se habeat concursus diuinus.

CONCLUSIO.

96 *Concursus diuinus est omnino physicè determinatus ad effectum, qui producitur, in specie ac individuo, sic ut per eundem, quo producitur amor, non possit produci odium, nec eodem quo producitur Petrus, possit produci Paulus: loquor autem de concursu, prout formaliter habet rationem concursus.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Probari solet à *Scotistis*; quia alias Deus non cognosceret, quinam effectus essent absolute futuri: sed hoc est falsum, & contra fidem: ergo. Probatur sequela, quia earum potest cognoscere, quænam sunt absolute futura, quatenus cognoscit determinationem voluntatis suæ: sed si illa determinatio non sit absoluta, non potest cognoscere ea mediante, quod absolute sint futura: si sit determinata habetur intentum.

Hæc probatio difficilis mihi videtur, quia posset aliquis dicere quod Deus posset cognoscere quid creatura esset factura supposita determinatione sua, & concursu indifferenti ex plenitudine suæ infinitæ scientiæ; quod quidem de causis naturalibus applicatis bene, non habet difficultatem, quia ex natura sua sunt determinatæ ad agendum hoc vel illo modo, supposito concursu Dei sufficienti, qualis esset secundum aduersarios indeterminatus ille ac indifferens. De causis verò liberis